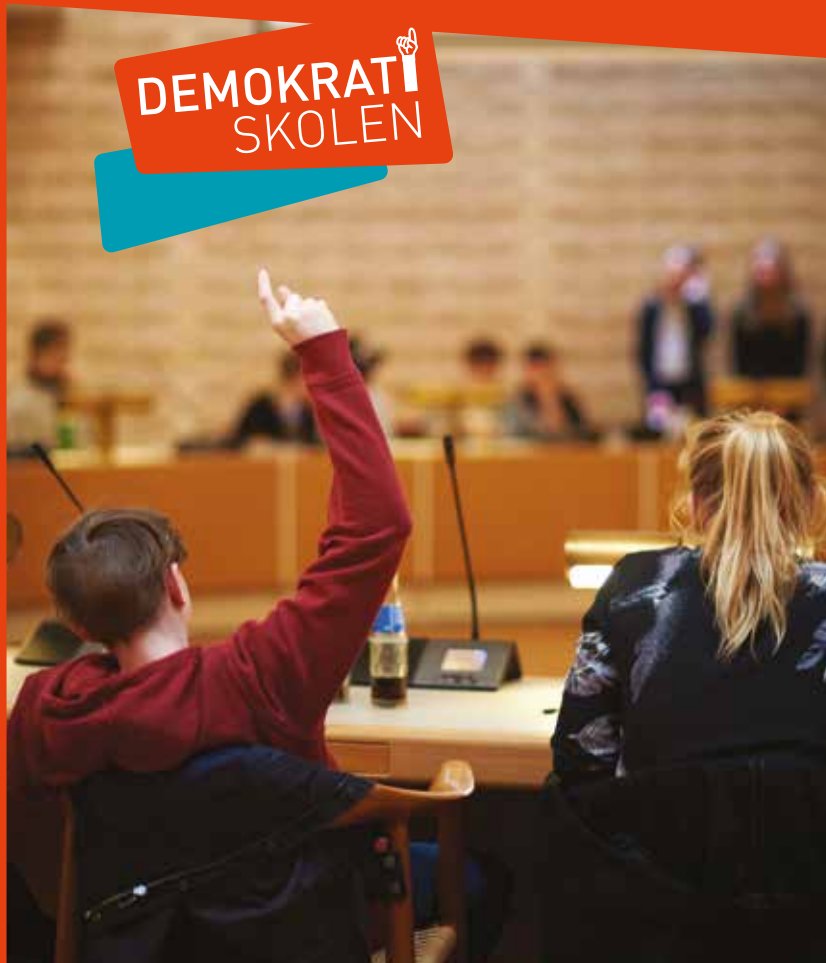

DEMOKRATI
SKOLEN

Uddannelse til
deltagelse

Da man startede projektet, så var det sådan lidt, ja... OK, det er et skoleprojekt. Men så kan man rent faktisk skrive til rigtige mennesker, så var det jo lige pludselig, hov, vi kan rent faktisk godt, vores idé kan rent faktisk nå langt...

Elev i Roskilde

Demokratiskolen introducerer elever i folkeskolen til lokalt demokrati, ved at lade dem praktisere det. Eleverne arbejder med ægte lokale udfordringer, og deres resultater indgår bagefter i kommunens arbejde. Samspillet gøres muligt af en webplatform som på en gang er et digitalt undervisningsværktøj og en metode til samskabelse.

I det følgende fortæller vi, hvorfor Demokratiskolen er et godt svar på nogle af tidens og folkeskolens udfordringer og om vores hidtidige erfaringer med den.

Først et par ord om hvorfor vi vil styrke elevernes viden om praktisk demokrati og deres lyst til at deltage i det lokale.

Demokrati er ikke længere en selvfølge

Den demokratiske styreform var indlysende rigtig for det store flertal i generationerne efter 2. Verdenskrig. Dagens unge er mindre entusiastiske. I Tryghedsmåling 2017 svarer 72 pct. af dem over 50 år, at værdien af at bo i et demokrati er 10 på en 10-punktskala. Det samme svarer 20 procentpoint færre – 52 pct. – i aldersgrupperne under 30 år ¹. Internationale sammenligninger viser, at danske unges lyst til at deltage mere aktivt i demokratiet ligger væsentligt under gennemsnittet for unge i andre lande, bl.a. Norge og Sverige ². Det skyldes ikke at de er uvidende, eller at de mangler samfundsen-gagement. Men de savner tillid til, at de kan ændre noget. Mange unge synes ikke, at det repræsentative demokrati giver dem indflydelse nok ³.

Det er en risikabel udvikling. Bred deltagelse i samfundets styring er ikke kun et højtflyvende ideal. Deltagelse hjælper også borgerne til at se ud over deres egen situation og tage ansvar for fælleskabets overordnede problemer og dilemmaer. Problemet vokser med samfundets voksende kompleksitet og kulturelle diversitet. Nationalt Center for Forebyggelse af Ekstremisme anbefaler, at vi styrker lokal inklusion for at "ruste børn og unge med demokratiske, kritiske og sociale kompetencer og dermed modstandskraft over for udvikling af risikoadfærd, der kan føre til radikalisering" ⁴.

Der findes en række landsdækkende initiativer som skal uddanne til demokrati. Størst anlagt er "Skolevalg", der afvikles hvert andet år og åbnes af statsministeren. Meningen er at øge valgdeltagelsen, kendskabet til de politiske partier og udvalgte landspolitiske temaer blandt unge. Egentlig undervisning i medborgerskab har derimod ingen tydelig plads i skolens undervisning ⁵.

Børnevaccination mod populisme

Det er Demokratiskolen et svar på. Her lærer eleverne om demokrati ved at deltage i en politisk proces, der er lagt til rette efter deres forudsætninger. I løbet af en uge udvikles et konkret samspil mellem skoler, foreninger, erhvervsliv og det kommunale system. Det har vist sig at være meget givende for alle parter ⁶.

Skoleeleverne inddrages på en måde, som tager højde for lærernes og kommunens altid sparsomme ressourcer.

Samtidig skal den vise en vej til indflydelse for alle - ikke kun for dem, der er vant til at gøre sig gældende.

Materialer, arbejdsformer og temaer skal fungere for unge med forskellig

baggrund, og navnlig dem der ikke har tradition for at blande sig.

Vi fik et par hundrede elever til at engagere sig i den kommune, de bor i. Demokratiskolen var en god og rummelig ramme. Én af de spændende ting var, at vores specialskole kunne være med på linje med de andre, og fik flere forslag med i finalen. Jeg tror lærere og elever var lige så begejstrede som os i kommunen.

Holger Olsen, Skolechef Roskilde

Målet at udvikle den enkelte elevs lyst og evne til at leve med i (lokal-) samfundets fællesskaber. Det er en del af skolens almene dannelsesforpligtelse. Samtidig rækker Demokratiskolen ud af klasseværelset og ind i virkeligheden, således som der lægges op til i skolereformens principper om Åben Skole.

Eleverne skal tilegne sig og bruge kernestof i bl.a. Samfundsfag, men gode løsninger kræver også, at de kan leve sig ind i andres problemer, se løsninger og få andre med. Derfor siger vi - lidt slogan-agtigt - at Demokratiskolen er en børnevaccination mod populisme.

Platformen som bindeled

Demokratiskolen bygger på et samarbejde mellem mindst to skoler i en kommune, forvaltning og politikere i kommunen og frivillige som kender til det emne, som kommunen har bedt eleverne om at forholde sig til. Demokratiskolens webplatform spiller en hovedrolle for at få sådan et samspil til at fungere i praksis, så kommune, skoler og lærere skal bruge forholdsvis få kræfter på at planlægge og koordinere, og kan koncentrere sig om indholdet.

Platformen fortæller kort sagt brugerne, hvad der forventes af dem lige nu og i de følgende timer, og giver dem også redskaber til at arbejde med opgaverne.

Elever, lærere, ressourcepersoner og kommune har hver sit perspektiv på processen og hver sin brugergrænseflade på platformen.

Eleverne skal først have et indtryk af, hvordan kommunen fungerer. Derefter skal de komme med forslag og forbedre forslagene, og de skal samtidig have de andre elevers opbakning. For lærerne drejer det sig om at kunne hjælpe eleverne i mål uden at bruge mere tid på forberedelsen, end de rent faktisk har, og sådan at den kan tilpasses det, som læreren planlægger med den pågældende klasse. Kommunen skal bl.a. forberede skolerne, kommunikere med både skoler og eksterne og sørge for, at baglandet på rådhuset er med. Ressourcepersonerne, der kan være ansatte i kommunen, aktive i foreningslivet, sagkyndige blandt forældrene osv., har en friere rolle, hvor de kan bringe deres ressourcer i spil, men ikke behøver at overskue hele set-uppet.

De forskellige roller afspejles i de muligheder og opgaver, som åbnes efterhånden for de fire brugergrupper på platformen.

Demokratiskolen er for dem, der mener involvering af de unge alvorligt. Her er virkelig brugt kræfter på at finde en model, hvor skoler, elever og rådhuset når resultater sammen. Det er klart en hjælp for lærerne, at Demokratiskolen arbejder med virkelige lokalpolitiske udfordringer og at elevernes bud har mulighed for at blive realiseret. Det lærer alle noget af...

Jan Jonasson, Pædagogisk chefkonsulent, Gentofte Kommune

Demokratiskolen - set fra elevens synspunkt

Fra elevernes synspunkt ser forløbet f.eks. ud som følger

Deres første udfordring er at få en fastere idé om, hvad en kommune overhovedet er, hvilke opgaver den løser, og hvordan den styres. De gennemgår en række små øvelser og materialer på platformen, som deres lærer har udvalgt. Meningen er at åbne lokalsamfundet for dem og hjælpe dem til at tænke lokalt.

I den næste fase – Idémaskinen – arbejder eleverne i mindre grupper med idéer som svar på kommunens udfordring. Grupperne skal vælge en "redaktør", der leder arbejdet. I løbet

At tage de unge alvorligt er at lade de unge opleve demokratiet "rigtigt". De unge tager skarpt afstand fra, hvis politikere eller andre forsøger at "sælge" demokratiet til dem ved at tivolisere det.

Ekspertedejelse Økonomi- og Indenrigsministeriet

af de følgende dage skal eleverne dels få en idé og dels kvalificere idéen. Gradvist kommer der nye spørgsmål frem på skærmen, som tilskynder eleverne til at se på deres idé fra forskellige vinkler og justere den. Det sker i en løbende ping-pong med lærere og ressourcepersonerne. Idéudviklingen kræver, at alle deltager. Er der ikke flertal for det i gruppen, kan man ikke lægge forslag op til diskussion på platformen.

Ved siden af deres egen idéudvikling skal eleverne forholde sig til de andres idéer og give dem point, samtidig med at de forhandler for at få de andres støtte.

De forslag som får mest støtte fra skolens andre elever går videre til tredje fase. Her samles alle medvirkende på tværs af skoler under samme tag – evt. med lokale embedsmænd og politikere – og vælger de bedste forslag i en række kategorier. Kategoriseringen er vigtig, og foretages af kommunen for at undgå at f.eks. dyre og krævende idéer ikke udkonkurrerer mindre ambitiøse idéer, der til gengæld lettere kan gennemføres (eller omvendt!).

I sidste fase skal vinderforslagene føres ud i livet – alt efter deres art. Nogle bliver måske udstillet på biblioteket, andre får økonomisk støtte til et fælles arrangement sammen med lokale foreninger. Der kan også være idéer, der skal behandles af kommunalbestyrelsen.

Alt i alt giver platformens design altså eleverne en ramme, hvor de kan afprøve rollen som borgere på en måde, der passer til deres formåen. De får indflydelse og lydhørhed, men der stilles også krav til dem om at forholde sig konstruktivt til lokalsamfundet, samtidig med at de lærer det demokratiske håndværk og spilleregler.

Skolens udbytte

Skolerne deltager i Demokratiskolens på invitation af kommunen. Skolen tilmelder et antal klasser på udskolingsniveau, skaffer plads i undervisningen i den aftalte uge og udpeger en kontaktperson, som sørger for at relevante organer på skolen ved, hvad der skal foregå.

Platformen gør det let for lærerne at lave engageret undervisning, så andre end de glødede ildsjæle blandt lærerne kan få et succesrigt forløb. Alle materialer og vejledninger kan hentes på platformen på demokratiskolen.dk og bruges med det samme.

Forløbet gør det muligt – på en sjov og engagerende måde – at nå Fælles Mål for samfundsfag for 8.-9. klasse, men er også relevant for historie og geografi for 7.-9. klasse og for dansk. Det overordnede samfundsfaglige kompetencemål er: "Eleven kan tage stilling til politiske problemstillinger lokalt (..) og komme med forslag til handlinger".

Ud over at være et konkret kompetencemål, udtrykker dette en vigtig side af den almene dannelse, folkeskolen tilstræber.

Demokratiskolen er et særdeles kvalificeret bud på et stort behov i folkeskolen og i videre forstand i hele grundskolen, nemlig behovet for en demokratisk didaktik.

Ove Korsgaard, professor emeritus, ph.d., doktor pæd., DPU, Aarhus Universitet

Første fase fungerer som klasseundervisning, hvor læreren sætter eleverne i gang med opgaver, der er støttet af materialer og vejledninger på platformen. Nogle af opgaverne er bygget op om 3-5 minutters videoer, der tematiserer spørgsmål om kommunestyret. Andre lægger op til, at eleverne selv skal udforske kommunen i forskellige dimensioner. Eleverne løser opgaverne alene eller i små grupper, og resultaterne drøftes så i klassen og/eller afrapporteres på platformen.

I den næste fase udvikles elevernes forslag som nævnt i grupper med en lærer som konsulent.

Lærerne får særligt materiale, der klæder dem på til denne opgave. Og på lærerens interface kan hun følge med i gruppernes arbejde og opfordre til ændringer gennem kommentarer og udfordringer. I den sidste fase – hvor kommunen tager de vindende forslag videre – kan lærerne hjælpe eleverne med at følge med processen.

Kommunens udbytte

Kommunen opnår en række væsentlige fordele gennem Demokratiskolen: forløbet er en veldefineret og realistisk ramme for en seriøs dialog, der giver forvaltning og folkevalgte forståelse for og relationer til unge. Hvad taler lokale unge om? Hvad lægger de vægt på? Er der problemer, som kan tages i opløbet? Er der unge, som kan mobiliseres i lokale initiativer?

Form og indhold ligger i god forlængelse af de anbefalinger, som kan udledes af den nyeste empiriske forskning og teoriudvikling blandt danske og internationale demokratiforskere.

Eva Sørensen, professor i offentlig administration og demokrati,
Jacob Torfing, professor i politiske institutioner, Roskilde Universitet

Demokratiskolen opfylder også skolereformens mål om at åbne skolen over for samfundet.

På et mere overordnet niveau kan kommunen øve sig i omstilling til et mere avanceret "samskabelsesdemokrati" som mange lokalpolitikere ser som en ønskelig og/eller nødvendig udvikling. Det kræver netop, at politikere og forvaltning bliver bedre til at møde borgerne på deres egne forudsætninger – respektfuldt, men også i en realistisk forståelse af, hvad borgerne kan og vil ofre på lokalsamfundets alter.

Demokratiskolen kan virke sammen med den ungeinddragelse, som kommunen allerede arbejder med, og forstærke den. Det kan eksempelvis være nærliggende at give både unge og/eller fælleselevråd en plads, når der skal udvælges en lokal udfordring, som eleverne skal arbejde med, og når vinderforslag skal hjælpes videre bagefter.

Det ligger selvfølgelig heri, kommunen er nødt til at forpligte sig til at afsætte ressourcer og politisk opmærksomhed. Forvaltningen skal udpege en projektansvarlig, evt. et team, der har kontakten til skolerne og som tilpasser platformens øvelser til lokale forhold. Kommunen finder et antal ressourcepersoner f.eks. fra foreninger, der hjælper eleverne med at kvalificere deres idéer. Endelig skal kommunen tage stilling til, hvordan de vindende idéer fremmes i virkeligheden.

Til gengæld tilbyder Demokratiskolen kommunen en "supportpakke", der hjælper den til at gennemføre forløbet med succes. Vi mødes med relevante administrative politiske beslutningstagere efter deres behov og leverer en manual, materiale og køreplaner, så forløbet bliver overskueligt, og man undgår forudsigelige problemer. Samtidig skal de ansvarlige i kommunen lære platformens funktioner så godt at kende, at de kan monitorere processen og støtte skolerne på en relevant måde.

Efter introduktionen sparrer vi med administratoren telefonisk efter behov.

Mens forløbet kører, yder vi telefonsupport til både den kommunale administrator og til skoler og lærere, hvis de løber ind i tekniske eller andre problemer. Bagefter udarbejdes en kort rapport over forløbet og elevernes forslag.

Den samlede supportpakke er en integreret del af det, som kommunen betaler for. Den er baseret på vores erfaring med, hvad kommunen vil og kan få brug for. Et vigtigt element er at formidle erfaringer med inddragelse af elever med særlige behov.

Foreningen for Demokratiskolen

Demokratiskolen drives af den almennyttige *Forening for Demokratiskolen*.

Foreningens formål er ifølge vedtægterne "at drive Demokratiskolen og bidrage til at sikre tilsvarende enkle og solide metoder til involvering og demokratisk dannelse af unge". Vedtægterne lægger altså vægt på udbredelsen af webplatformen og det sæt af værktøjer, som vi har udviklet omkring platformen, men det rækker også ud over det.

Den langsigtede ambition er at etablere en ny samfundsinstitution, der viser unge (lokal-)demokratiets muligheder på en konkret måde, og som hjælper til at gøre samspillet mellem unge og kommune frugtbar (for let er det jo ikke). Vi vil i løbet af nogle år etablere os i alle kommuner med tilbud om politisk uddannelse, der fokuserer på løsning af samfundsproblemer frem for på det politiske spil. På lang sigt ser vi aktiviteten som et naturligt element i alle kommuners løbende driftsaktivitet og ikke som enkeltstående events før kommunevalg etc.

Foreningen skal

- Drive fortalervirksomhed, så demokratisk dannelse af unge kommer højere op på dagsordenen
- Yde praktisk hjælp til kommuner og lokale miljøer, der arbejder med sagen
- Udvikle stadig bedre metoder i dette arbejde, herunder også IT-værktøjer som gør inddragelsen bredere og lettere at håndtere for alle parter
- I særlig grad fokusere på inddragelsen af udsatte unge

Det skal naturligvis ske i samspil med brugerne og gode kræfter i øvrigt. Mange har gode idéer og projekter. Dem vil foreningen spille sammen med og lære af.

-
- 1) Tilliden til samfundets bærebjælker s. 162. *Andersen, Hede og Goul Andersen*. TrykFonden 2017.
 - 2) International Civic and Citizenship Education Study. 2016.
 - 3) Flere internationale survey-studier peger i denne retning, se: *Dalton, R. J., & Welzel, C.* (Eds.). (2014). *The civic culture transformed: From allegiant to assertive citizens*. Cambridge University Press. Norris, P. (2011). *Democratic deficit: Critical citizens revisited*. Cambridge University Press.
 - 4) Jvf. <https://stopekstremisme.dk/forebyggelse>
 - 5) F.eks. i modsætning til England, hvor det er en dimension i undervisningen i de lavere klasser og et egentligt fag i de højere klasser – bl.a. i erkendelse af samfundets voksende kulturelle og værdimæssige variation. Se *Ove Korsgaard* "Folkeskolen er afgørende for demokratiet". *Kronik i Politiken* 25. nov. 2017.
 - 6) Demokratiskolen ligger i forlængelse af disse års interesse for samskabelse i kommunerne, jf. bogen "Rods-kud" af *Jacob Bundsgaard* borgmester i Århus, *Johannes Lundsryd*, borgmester i Middelfart og frivillige-kon-sulten *Vibe Klarup*. Bogen viser med eksempler, at lokale fællesskaber af borgere, virksomheder, foreninger og kommuner kan løse komplekse problemer som klima, social arv og sundhed. Gyldendal 2017. I den internationale demokratilitteratur anbefales tilsvarende tilgange. *Rosanvallon, P.* (2018). *Good Government: Democracy Beyond Elections*. Harvard University Press. Samt *Urbinati, N.* (2014). *Democracy disfigured*. Harvard University Press.

Åben skole for alvor

Store skolebørn ved ofte meget om samfundet, Mange har holdninger og er glade for at diskutere. Men få engagerer sig rigtigt, også sammenlignet med vores nabolande.

Demokratiskolen tilbyder en ny form for samspil mellem elever, skoler og kommunen om ægte udfordringer i lokalsamfundet. De unge lærer demokrati ved at deltage i en politisk proces, der kan give reel indflydelse.

